BAZILIJONŲ VIENUOLYNAS VILNIUJE, ARKLIŲ G. 18 – AUŠROS VARTŲ G. 7

Tauras POŠKA

2005 m. rugpjūčio–rugsėjo mėnesiais atlikti archeologiniai žvalgymai buvusio Bazilijonų vienuolyno teritorijoje, Arklių gatvėje 18 – Aušros Vartų g. 7 Vilniuje. Žvalgyta vienuolyno V ir P korpusų pamatų hidroizoliacijos tranšėjų vietose, iš viso – 402 m² plotas. Archeologinių žvalgymų metu nustatyta, kad kultūrinis sluoksnis yra daugiau kaip 3 m storio. Įžemis nepasiektas, nejudintas kultūrinio sluoksnio horizontas neaptiktas. Surasti keli XVII–XVIII a. buitinės keramikos fragmentai. P korpuso P pusėje surasta žmonių kaulų sąvarta, atsiradusi XX a. antrojoje pusėje. Žvalgant nustatyta, kad P korpuso Š sienos pamatai mūryti XVII a. PV korpuso pamatai mūryti XVI a. pabaigoje – XVII a. pradžioje. V korpuso pamatinės sienos ir fragmentiškai P korpuso P sienos pamatai datuojami XIX a.

Archeologiškai žvalgant inžinerinių komunikacijų tranšėjų kasimo vietose nustatyta, kad didžiojoje žvalgyto ploto dalyje kultūrinio sluoksnio horizontai XX a. suardyti iki pat įžemio. Kultūrinio sluoksnio storis svyruoja nuo 1,6–2 m žvalgyto ploto Š pusėje (atkarpos 7–8) iki 3 m P dalyje (atkarpa 9). Aptikus nejudintą kultūrinio sluoksnio horizontą žvalgymai buvo nutraukti ir pradėti archeologiniai tyrinėjimai. Tyrinėjant inžinerinių komunikacijų tranšėjų vietose, Š, ŠV ir PV vienuolyno teritorijos dalyse (plotai I–III) surastas fragmentiškai išlikęs 40–70 cm storio nesuardytas kultūrinio sluoksnio horizontas, datuojamas XVII–XVIII a. Kultūrinio sluoksnio storis buvo nuo 1,8 m (plotas I) iki 3,4 m (plotas II). Viršutiniai sluoksniai XX a. suardyti nuo 1,5 m (plotas II) iki 3 m (plotas III) gylio. Surinkta XVI–XVIII a. archeologinių radinių.

Vienuolyno teritorijos PR dalyje, stadiono teritorijoje (plotas IV) 1,5–1,7 m gylyje surasti pavieniai žmonių kaulai iš suardytų palaidojimų. Daugiausia jų buvo ploto V dalyje, kur baigėsi betoninis šiluminės trasos latakas. Surinkti kaulai priklausė ne mažiau kaip 14 suaugusių asmenų. Šis sluoksnis tęsėsi iki 2–2,3 m gylio, kur buvo aptikti 7 išlikę žmonių skeletai. *Kapai 1–5* buvo stipriai apardyti, greičiausiai tiesiant šiluminės trasos betoninį lataką. Visi mirusieji palaidoti viename gylyje, aukštielninki, išskyrus kapą 4, kuriame mirusysis paguldytas galva į R. Kiti 6 skeletai guli galva į V. Preparuojant palaidojimus tarpuose tarp kapų surinkta ir daugiau kaulų iš suardytų palaidojimų. Visi griaučiai gulėjo ant įžeminio smėlio. Tiktai po kapu 1 matėsi juodos žemės dėmė. Karstų liekanų ar kapų duobių kontūrų išskirti nepavyko. Surastos 5 geležinės vinys (3 iš jų buvo kape 6) galėjo būti iš karstų. Spėjama, kad šioje vietoje aptikta buvusio vienuolyno kapinių Š riba. Nuėmus palaikų kaulus didžiojoje ploto dalyje pasiektas įžemis. Tiktai ploto V dalyje išryškėjo 3 juodos žemės dėmės. Preparuojant nustatyta, kad čia buvusios duobės užpildytos juoda žeme su negausiais degėsiais. Visose duobėse aptikta XV a. pabaiga datuojamos buitinės keramikos fragmentų, dalis kurių puošti bangelės, linijiniu ar įkartėlių ornamentais. Tai, kad

aukščiau buvusiame sluoksnyje irgi aptikta XV a. datuotų keramikos šukių, leidžia teigti, kad čia buvęs šio laikotarpio kultūrinio sluoksnio horizontas sunaikintas vėlesnės ūkinės veiklos metu.

Žvalgomųjų archeologinių tyrinėjimų, atliktų vienuolyno teritorijos PR kampe, metu nustatyta, kad kultūrinio sluoksnio horizontai suardyti XX a. iki 1,3–1,8 m gylio pjūvio 1 vietoje ir iki 1,8–2 m gylio pjūvio 2 vietoje. Po viršutiniais sluoksniais aptiktas 20–80 cm storio (pjūvis 1) nejudintas kultūrinio sluoksnio horizontas datuotas XVI–XVII a. Statinių liekanų neaptikta. Nustatyta, kad čia buvusi natūrali kalva, kuri XX a. lyginant stadiono paviršių dar pakelta, ir suformuota dabar esanti aikštelė.

BASILIAN MONASTERY AT THE ARKLIŲ STR.18/AUŠROS VARTŲ STR. 7 IN VILNIUS

During the archaeological survey performed in Vilnius in the territory of the former Basilian monastery the trenches excavated to ensure hydro-isolation of the Western and Southern blocks were investigated. It was established that the cultural layer was over 3 m thick. Several household pottery fragments dating to the 17th – 18th were discovered.

Archaeological survey performed in the path of the trenches to be excavated for service lines revealed, that in the 20th century horizons of the cultural layer were disturbed down to the sterile soil in the major part of the investigated plot. Thickness of the cultural layer varied from 1.6–2 m in the N part of the plot to 3 m in the S part of the plot. During the archaeological excavations in the N, NW and SW parts of the monastery 0.4–0.7 m thick fragments of undisturbed cultural layer horizon datable to the 17th – 18th century were found.

In the SE part of the monastery in the territory of the present stadium human burials most probably datable to the 17th century were discovered. Presumably this could be the N boundary of the former monastery cemetery. Small fragments of the 15th century cultural layer horizon were discovered nearby; finds dating to the 15th – 18th century were collected.

In the SE corner of the monastery beneath the 1.3–2 m thick cultural layer disturbed in the 20th century the 0.2 to 0.8 m thick cultural layer horizon of the 16th – 17th century was discovered. It was established, that there had been a natural mound at this site, which was raised in the 20th century when levelling the stadium ground this way forming the present platform.

ŽVALGOMIEJI TYRINĖJIMAI TRAKUOSE, VYTAUTO G. 82

Evaldas VAILIONIS

2005 m. Trakų senajame mieste (A 1783), projektuojamos vandentiekio ir nuotekų trasos vietoje, Vytauto g. 82, atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai.

Tyrinėta vieta yra Trakų pusiasalio P dalyje, dabartiniame Vytauto ir Birutės gatvių kampe. Pagal istorinius duomenis, nuo XIV a. miesto zonavimas pavieniais kvartalais klos-